

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка
Навчально-науковий інститут історії, права та міжнародних відносин
Кафедра права та методики викладання правознавства

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор інституту історії, права та міжнародних відносин

Ю.В. Подрез

«14» вересня 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ПРАКТИКА ЄСПЛ

Галузь знань 08 Право

Спеціальність 081 Право

Освітньо-професійна програма Право

Перший рівень вищої освіти

Мова навчання українська

Погоджено науково-методичною комісією НН інституту історії, права та міжнародних відносин
«14» вересня 2020 р.

Голова Моцак С.І. кандидат педагогічних наук, доцент

Розробник:

Кучук А.М. – доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри права та методики викладання правознавства

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри права та методики викладання правознавства

Протокол № 1 від «01» вересня 2020 р.

Завідувач кафедри права та методики викладання правознавства

 (к.пед.наук, доцент Іваній О.М.)

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 5	Бакалавр	Обов’язкова
		Рік підготовки:
		4-й
		Семестр
8-й		
Лекції		
26 год.		
Практичні, семінарські		
26 год.		
Лабораторні		
-		
Самостійна робота		
96 год.		
Консультації:		
2 год.		
Вид контролю: екзамен		

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Практика ЄСПЛ» є прикладною правничою дисципліною. Предметом вивчення навчальної дисципліни є діяльність Європейського суду з прав людини.

Навчальна дисципліна «Практика ЄСПЛ» входить до переліку обов'язкових компонентів освітньо-професійної програми.

Навчальна дисципліна спрямована на формування таких визначених освітньо-професійною програмою **загальних компетентностей**:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

ЗК 13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права, його місця у загальній системі знань про природу і суспільство.

ЗК 14. Цінування та повага різноманітності і мультикультурності.

Навчальна дисципліна спрямована на формування таких визначених освітньо-професійною програмою **спеціальних компетентностей**:

СК 1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.

СК 3. Повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи.

СК 4. Знання і розуміння міжнародних стандартів прав людини, положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини.

СК 8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

СК 12. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.

СК 13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.

СК 16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

Навчальна дисципліна спрямована на формування визначеної освітньо-професійною програмою **інтегральної компетентності, а саме:** здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин, принципів і правових інститутів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Навчання спрямоване на комплексну реалізацію практичної, когнітивно-освітньої, професійної та виховної мети, а саме:

- *практична мета:* формування у студентів когнітивної, соціокультурної, професійної компетентності, що зумовлює необхідність реалізації в правничій діяльності цінностей людської гідності та людських прав;

- *когнітивно-освітня мета:* набуття та поглиблення знань про сутність людських прав, меж їх обмеження, засобів захисту, діяльність Європейського суду з прав людини;

- *професійна мета:* сприяти становленню сучасного висококваліфікованого правника, що уміє організовувати свою діяльність зважаючи на пріоритет людських прав; формувати ціннісні орієнтири здобувачів вищої освіти відповідно до ідеалів верховенства права, дотримання прав і свобод людини, відкритості та прозорості, поваги до особистості (як вони тлумачаться у практиці Європейського суду з прав людини);

- *виховна мета:* формування гуманістичного, демократичного та загальнокультурного світогляду, патріотичної свідомості громадянина України, виховання поваги до загальнолюдських цінностей.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Вивчення «Практика ЄСПЛ» доцільно здійснювати або після опанування, або одночасно з вивченням «Теорії держави і права» та «Конституційне право України», «Забезпечення прав людини»

3. Результати навчання за дисципліною

ПРН 2. Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання

ПРН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

ПРН 4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми

ПРН 5. Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю.

ПРН 6. Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему.

ПРН 8. Використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин

ПРН 10. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, правильно вживаючи правничу термінологію.

ПРН 12. Доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло.

ПРН 13. Пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту.

ПРН 18. Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи.

ПРН 20. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

ПРН 21. Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Розподіл балів

Поточний контроль											Разом	Сума	Підсум (екз.)	Загальна сума
Розділ 1					Розділ 2									
1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6				
Поточний контроль											65	75	25	100
5	5	5	10	5	5	10	5	5	5	5				
Контроль самостійної роботи														
0,5	0,5	1	1	1	1	1	1	1	1	1				

4.1. Критерії оцінювання видів роботи для поточного контролю

Під час оцінювання результатів навчання застосовується накопичувальна бально-рейтингова система, що передбачає оцінювання якості виконання студентами всіх видів аудиторної та позааудиторної навчальної діяльності, спрямованих на опанування навчального навантаження шляхом поточного та підсумкового контролю. Система оцінювання курсу реалізується згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень студентів під час відвідування лекцій, участі у семінарах, виконання тестових завдань та виконання інших видів самостійної роботи.

Поточний контроль складається з таких компонентів:

- **65 балів:** участь у *семінарах* – підготовка аналітичних звітів та доповідей і пред'явлення результатів в аудиторії у вигляді усних відповідей, участь в обговоренні семінарських питань / дискусіях, виконання практичних завдань, виконання завдань тестового контролю.

- **10 балів:** опрацювання теоретичного матеріалу, виконання індивідуальних завдань, підготування рефератів, есе тощо).

Разом - **75 балів.**

Результат підсумкового контролю (екзамен) оцінюється максимум в 25 балів

БАЛИ	ПОЯСНЕННЯ
5	Здобувач вищої освіти відповідає на всі питання семінарського заняття, розкриває зміст загальнотеоретичних категорій, що підлягають засвоєнню при вивченні теми; виконує всі завдання, може правильно визначати спільні та відмінні риси понять, які складають предмет порівняльного аналізу; висловлює і обґрунтовує власну думку щодо предмету заняття, наводить аргументи на її підтвердження, що ґрунтуються на системному знанні теоретичних положень і юридичної практики. Під час заняття продемонстрована активність та ініціативність.
4	Здобувач вищої освіти відповідає на всі питання семінарського заняття, розкриває зміст загальнотеоретичних категорій, що підлягають засвоєнню при вивченні теми; виконує завдання, однак допускає неточності; висловлює власну думку щодо предмету заняття, наводить аргументи на її підтвердження, що ґрунтуються на положеннях підручників і навчальних посібників з дисципліни, окремих прикладах з юридичної практики. Під час заняття продемонстрована ініціативність.
3	Здобувач вищої освіти дає відповіді на питання семінарського заняття, відтворює дефініції та пояснює зміст загальнотеоретичних категорій, що підлягають засвоєнню при вивченні теми; завдання виконує з неістотними помилками
2	Здобувач вищої освіти дає відповіді на більшість питань семінарського заняття, відтворює дефініції загальнотеоретичних категорій, що підлягають засвоєнню при вивченні теми; завдання виконує з неістотними помилками; не може визначати спільні та відмінні риси понять, які складають предмет порівняльного аналізу, називаючи при цьому їх ознаки.
1	Здобувач вищої освіти не відповідає на питання, що винесені на розгляд, з труднощами виконує завдання, допускаючи змістовні помилки, невпевнено відтворює терміни і поняття, що розглядалися під час заняття.
0	Відсутність на занятті

4.2 Критерії оцінювання рівня теоретичної та практичної підготовки студента для підсумкового контролю з дисципліни (екзамен)

Бали	Рівень	Оцінка	Критерії оцінювання
21-25	A	Відмінно	Оцінка виставляється за правильну, ґрунтовну та повну відповідь, самостійне наведення адекватних прикладів до теоретичного матеріалу, творче висвітлення проблем та якісне виконання практичного завдання.
16-20	B	Добре	Оцінка виставляється за правильну, але недостатньо розгорнуту та ґрунтовну відповідь, самостійне наведення адекватних прикладів до теоретичного матеріалу, нетворче висвітлення проблем та не зовсім якісне виконання практичного завдання.
11-15	C		Оцінка виставляється за правильну, але недостатньо розгорнуту та ґрунтовну відповідь, наведення з певною допомогою викладача адекватних прикладів до теоретичного матеріалу, нетворче висвітлення проблем, виконання практичного завдання з окремими негрубими помилками.
6-10	D	Задовільно	Оцінка виставляється за в основному правильну відповідь, яка проте відзначається порушенням логіки викладу, неаргументованим висвітленням проблем, помилками у наведенні прикладів до теоретичного матеріалу та недостатньо якісним виконанням практичного завдання.
1-5	E		Оцінка виставляється за в основному правильну відповідь, яка містить певні негрубі помилки, відзначається порушенням логіки викладу, неаргументованим висвітленням проблем, помилками у наведенні прикладів до теоретичного матеріалу та недостатньо якісним і неповним виконанням практичного завдання
0	FX	Незадовільно	Оцінка виставляється за неправильну, неповну відповідь, відсутність міцних знань з питань курсу, за неякісне виконання практичного завдання.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	задовільно
60 - 63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

В Університеті передбачено можливість перезарахування результатів неформальної та/або інформальної освіти відповідно до Положення про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С.Макаренка (<https://sspu.edu.ua/universytet/edusci/normatyvno-pravova-baza>).

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання дисципліни є:

- усний контроль. Усний контроль здійснюється шляхом індивідуального і фронтального опитування. При індивідуальному опитуванні викладач ставить перед здобувачем вищої освіти декілька запитань, при фронтальному – серію логічно пов'язаних між собою питань перед усією аудиторією;

- письмовий контроль. Здійснюється за допомогою письмових робіт, які можуть бути короткочасними (15-20 хв.) і протягом усього заняття. Письмовий контроль відрізняється також глибиною діагностики (поверховий зріз чи ґрунтовний аналіз);

- тестовий контроль. Тести – спеціальні завдання, виконання (чи невиконання) яких вказує на наявність (або відсутність) у здобувача вищої освіти певних знань, умінь.

- підготовка доповідей, есе, презентацій. Передбачає виконання здобувачами вищої освіти різних форм завдань.

Особлива увага при опануванні змісту навчальної дисципліни приділяється запобіганню порушенню академічної доброчесності та

забезпечення довіри до результатів освітнього процесу та освітньої діяльності, розумінню здобувачами вищої освіти значення академічної доброчесності та наслідків недотримання її постулатів.

Питання для підсумкового контролю:

1. «Пілотні рішення» проти України.
2. Автономні поняття в практиці Європейського суду з прав людини.
3. Баланс прав.
4. Велика Палата Європейського суду з прав людини як вища судова інстанція в рамках суду, її склад.
5. Відповідальність за невиконання чи неналежне виконання рішення Європейського суду з прав людини.
6. Заборона рабства та примусової праці.
7. Захист права власності в рішеннях Європейського суду з прав людини.
8. Конвенційні норми та їх класифікація.
9. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод: загальна характеристика.
10. Критерії прийнятності звернень до Європейського суду з прав людини
11. Повноваження, компетенція у тлумаченні норм ЄКПЛ.
12. Поняття пропорційності в практиці Європейського суду з прав людини.
13. Поняття «пілотних рішень» Європейського суду з прав людини.
14. Поняття пільг та привілеїв в практиці Європейського суду з прав людини.
15. Поняття прецедентного права ЄСПЛ.
16. Порядок звернення рішення Європейського суду з прав людини до виконання в частині виплати відшкодування.
17. Права і свободи людини, які підлягають захисту в Європейському суді з прав людини.
18. Право на вільні вибори у практиці Європейського суду з прав людини.
19. Право на життя в рішеннях Європейського суду з прав людини.
20. Право на захист від катувань, нелюдського та такого, що принижує гідність, поводження або покарання в рішеннях Європейського суду з прав людини.
21. Право на повагу до приватного життя в рішеннях Європейського суду з прав людини.
22. Право на свободу в рішеннях Європейського суду з прав людини.
23. Право на справедливий судовий розгляд в рішеннях Європейського суду з прав людини.
24. Принципи прийнятності звернень до Європейського суду з прав людини

25. Свобода вираження поглядів у системі Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.

26. Свобода думки, совісті і віросповідання в рішеннях Європейського суду з прав людини.

27. Свобода мирних зібрань та об'єднань в рішеннях Європейського суду з прав людини.

28. Тлумачення норм та понять Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.

29. Юридична природа рішень ЄСПЛ.

30. Юридичні наслідки «пілотних рішень» Європейського суду з прав людини.

6. Програма навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни «Практика ЄСПЛ» складається з двох розділів, в якому розкривається організація діяльності та прецедент на практика ЄСПЛ.

Розділ 1. Загальна характеристика європейської системи захисту прав людини.

Розділ 2. Прецедентна практика Європейського суду з прав людини

7. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

7.1. Тематичні розділи

Розділ 1. Загальна характеристика європейської системи захисту прав людини.

Тема 1.1. Загальна характеристика Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.

Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод — джерело Європейського права та правозастосовної діяльності Європейського Суду з прав людини.

Конвенційні норми та їх класифікація. Організаційно-правові та матеріально-правові норми. Протоколи до Конвенції.

Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод як міжнародний договір.

Ієрархія прав. Абсолютні права. Права, що відносяться до здійснення правосуддя. Права з внутрішніми обмеженнями. Баланс прав.

Поняття пропорційності в Європейському праві.

Автономні поняття: катування, нелюдське поводження, моральна та фізична недоторканність, обвинувачення, суб'єкт кримінального обвинувачення, ефективність прав, якість закону, приватне життя, рівність можливостей.

Тлумачення норм та понять Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.

Права і свободи людини, які підлягають захисту в Європейському суді з прав людини. Право на життя, заборона катувань, заборона рабства та примусової праці, право на свободу та особисту недоторканність, право на справедливий судовий розгляд, право на повагу до приватного і сімейного життя, свобода думки, совісті і віросповідання, свобода виявлення поглядів, свобода зібрань та об'єднання, право на шлюб, право на ефективний засіб правового захисту, заборона дискримінації. Право на вільне володіння майном, право на освіту, право на вільні вибори. Свобода пересування.

Процедурні гарантії, що стосуються вислання і ноземців, право на оскарження у кримінальних справах, відшкодування за судову помилку, право не бути притягнутим до суду або покараним двічі, рівність чоловіка та жінки.

Тема 1.2. Європейський суд з прав людини як інститут забезпечення людських прав

Утворення Суду. Місцезнаходження. Історичні періоди становлення та реформування Суду. Територіальна юрисдикція Суду. Компетенція Суду та фактор часу. Види спорів, що розглядаються Судом. Міждержавні спори. Спори на підставі індивідуальних скарг. Держава - відповідач. Компетенція Суду та національне право. Принцип субсидіарності та відмова від абстрактного контролю. Вичерпання внутрішніх правових засобів. Суддівський корпус (склад Суду). Принцип прийнятності судової практики. Принцип омолодження складу Суду. Принцип збалансування представництва. Принцип несумісності. Принцип старшинства. Вимоги до суддів. Порядок обрання. Термін повноважень. Статус суддів. Незалежність, незмінність, недоторканність. Невтручання в діяльність суддів. Гарантії незалежності суддів.

Пленарні засідання Суду як вищого розпорядчого органу: склад, компетенція. Голова Суду. Компетенція голови Суду. Здійснення організаційно - розпорядчих, управлінських, представницьких і судових функцій. Замісники голови Суду. Секції Суду. Склад і кількість секцій. Порядок утворення та функції. Палати Суду. Розгляд конкретних справ з винесенням рішення по суті як основна функція Палат. Велика Палата Суду як вища судова інстанція в рамках суду, її склад. Виконання функцій суду другої інстанції.

Особливості функцій - тлумачення та застосування Конвенції. Комітети, їх види та функції, що ними здійснюються. Комітети з «фільтрування» як перша інстанція у прийнятті рішення про прийнятність звернень до Суду. Секретаріат Суду.

Тема 1.3. Правове регулювання процедури звернення до Європейського суду з прав людини.

Принципи прийнятності звернень.

Критерії прийнятності: обставини часу (*ratione temporis*), обставини місця (*ratione loci*), обставини по суті (*ratione materiae*), обставини особи

(ratione personae), вичерпання внутрішніх засобів правового захисту, шестимісячний термін звернення, обґрунтованість скарги, неприпустимість анонімності скарги, неприпустимість зловживання правом на звернення, повторність скарги.

Критерій суті звернення: можливість звернення лише у зв'язку з тими порушеннями прав, які передбачені Конвенцією та Протоколами до неї.

Критерій особи: можливість звернення не залежить від фактів громадянства та громадянської дієздатності, а також від того, звертається зі скаргою фізична або юридична особа (у тому числі релігійні об'єднання). Залежність порядку вичерпання внутрішніх засобів правового захисту від судової, адміністративної систем і існуючого в кожній державі процесуального порядку розгляду справ. Ефективність внутрішніх засобів правового захисту (перша інстанція, апеляційна інстанція, розгляд справ у касаційному порядку, перегляд справи в порядку нагляду).

Критерій позитивності обставин.

Критерій незалежності та неупередженості Суду.

Критерій розумного терміну.

Звернення до Суду та попереднє вивчення справи. Вимоги та форма звернення до Суду. Реєстрація та відмова в реєстрації звернення. Обмін змагальними паперами. Терміни та форма подання пояснень і документів. Показання свідків і експертні висновки. Дружнє або мирове врегулювання. Вимоги до мирової угоди. Умови визнання мирової угоди Судом.

Судові слухання. Відкриті публічні слухання. Слухання без участі сторін. Підготовчі засідання Суду. Регламент.

Тема 1.4. Тлумачення Конвенції ЄСПЛ

Поняття тлумачення, інтерпретації норм ЄКПЛ. Повноваження, компетенція у тлумаченні норм ЄКПЛ. Тлумачення за принципом «живого дерева». Юридична сила тлумачення норм ЄКПЛ. *Nulum crimen sine lege* та зворотна сила закону. Принцип *non bis in idem*.

Тема 1.5. Юридична природа рішень ЄСПЛ.

Рішення Суду. Зміст наступних розділів Рішення Суду: «Процедура», «Факти», «Право», «Постанова». Підписання рішення Суду. Види рішень (щодо прийнятності або по суті справи). Консультаційні висновки. Публікація судових рішень. Виконання рішень. Окремі думки Суддів. Особиста думка. Думка, що співпадає. Особливості розгляду міждержавних спорів.

Поняття прецедентного права ЄСПЛ. Визначення прецедентного характеру рішень ЄСПЛ.

Розділ 2. Прецедентна практика Європейського суду з прав людини

Тема 2.1. Рішення Європейського суду з прав людини щодо захисту особистих прав, що забезпечують природне існування фізичної особи.

Право на життя в рішеннях Європейського суду з прав людини. Право на захист від катувань, нелюдського та такого, що принижує гідність, поводження або покарання в рішеннях Європейського суду з прав людини. Заборона рабства та примусової праці. Право на свободу в рішеннях Європейського суду з прав людини.

Тема 2.2. Рішення Європейського суду з прав людини щодо захисту особистих прав, що забезпечують соціальне буття фізичної особи.

Право на справедливий судовий розгляд в рішеннях Європейського суду з прав людини. Право на повагу до приватного життя в рішеннях Європейського суду з прав людини. Право на сімейне життя та визначення сім'ї. Свобода думки, совісті і віросповідання в рішеннях Європейського суду з прав людини. Свобода вираження поглядів у системі Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.

Тема 2.3. Рішення Європейського суду з прав людини щодо захисту політичних та соціально-економічних прав особи.

Свобода мирних зібрань та об'єднань в рішеннях Європейського суду з прав людини. Право на вільні вибори. Захист права власності в рішеннях Європейського суду з прав людини. Захист права на пільги. Поняття пільг та привілеїв в практиці Європейського суду з прав людини.

Тема 2.4 Практика застосування Європейським судом з прав людини окремих статей Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та протоколів до неї.

Право на вільні вибори у практиці Суду. Вимоги до проведення виборів. Загальна характеристика практики застосування Судом матеріальних норм протоколів до Конвенції. Заборона рабства та примусової праці у практиці Європейського суду з прав людини. Поняття рабства та примусової праці Гарантії ст. 4 Конвенції. Позитивні обов'язки держави, згідно зі ст. 4 Конвенції Зміст принципу «жодного покарання без закону» у практиці Суду. Сфера дії та межі ст. 7 Конвенції. Обов'язки держави згідно зі ст. 7 Конвенції. Поняття шлюбу у практиці Суду; Сфера дії та межі ст. 12 Конвенції

Тема 2.5. Виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини в Україні.

Порядок звернення рішення Європейського суду з прав людини до виконання в частині виплати відшкодування. Поняття та механізми вжиття державою заходів загального характеру на забезпечення виконання положень Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод. Правовий статус Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини. Відповідальність за невиконання чи неналежне виконання рішення Європейського суду з прав людини. Застосування судами

Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини.

Тема 2.6. «Пілотні рішення» ЄСПЛ.

Винесення пілотних рішень. Поняття «пілотних рішень». Процедура прийняття «пілотних рішень». Юридичні наслідки «пілотних рішень». «Пілотні рішення» проти України.

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	Усього	у тому числі				
		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост.р
РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ СИСТЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ						
Тема 1.1. Загальна характеристика Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.	13	2	2			9
Тема 1.2. Європейський суд з прав людини як інститут забезпечення людських прав	14	2	2			10
Тема 1.3. Правове регулювання процедури звернення до Європейського суду з прав людини	14	2	2			10
Тема 1.4. Тлумачення Конвенції ЄСПЛ	14	4	4			6
Тема 1.5. Юридична природа рішень ЄСПЛ	13	2	2			9
РОЗДІЛ 2. ПРЕЦЕДЕНТНА ПРАКТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ						
Тема 2.1. Рішення Європейського суду з прав людини щодо захисту особистих прав, що забезпечують природне існування фізичної особи	13	2	2			9
Тема 2.2. Рішення Європейського суду з прав людини щодо захисту особистих прав, що забезпечують соціальне буття фізичної особи	14	4	4			6
Тема 2.3. Рішення Європейського суду з прав	13	2	2			9

людини щодо захисту політичних та соціально-економічних прав особи						
Тема 2.4 Практика застосування Європейським судом з прав людини окремих статей Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод	13	2	2			9
Тема 2.5. Виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини в Україні та протоколів до неї	13	2	2			9
Тема 2.6. «Пілотні рішення» ЄСПЛ.	14	2	2			10
	2				2	
Усього годин	150	26	26		4	96

7.3. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Загальна характеристика Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод	2
2	Європейський суд з прав людини як інститут забезпечення людських прав	2
3	Правове регулювання процедури звернення до Європейського суду з прав людини	2
4	Тлумачення Конвенції ЄСПЛ	4
5	Юридична природа рішень ЄСПЛ	2
6	Рішення Європейського суду з прав людини щодо захисту особистих прав, що забезпечують природне існування фізичної особи	2
7	Рішення Європейського суду з прав людини щодо захисту особистих прав, що забезпечують соціальне буття фізичної особи	4
8	Рішення Європейського суду з прав людини щодо захисту політичних та соціально-економічних прав особи	2
9	Практика застосування Європейським судом з прав людини окремих статей Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та протоколів до неї	2
10	Виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини в Україні	2
11	«Пілотні рішення» ЄСПЛ.	2
Разом		26

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Конституція України;
2. Декларація про захист усіх осіб від насильницького зникнення. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 18 грудня 1992 р. № 47/33 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/go/995_225.
3. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_015.
4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/995_004.
5. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поводження і покарання від 10 грудня 1984 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085.
6. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права від 16 грудня 1966 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/995_043.
7. Про безоплатну правову допомогу. Закон України від 2 червня 2011 р. // Офіційний вісник України. – 2011. – № 51. – Ст. 2009.
8. Про доступ до публічної інформації. Закон України від 13 січня 2011 р. // Офіційний вісник України. – 2011. – № 10 – Ст. 446.
9. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 52. – Ст. 561.
10. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Афанасьєв проти України» від 5 квітня 2005 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_239.
11. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Балицький проти України» від 3 листопада 2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/974_726.
12. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Григор'єв проти України» від 15 травня 2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/974_833.
13. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Леонід Лазаренко проти України» від 28 січня 2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/974_688.
14. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Нечипорук і Йонкало проти України» від 21 квітня 2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/974_683.
15. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Омельченко проти України» від 17 липня 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/974_a19.
16. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Савіцький проти України» від 26 жовтня 2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/974_878.

17. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Яременко проти України» від 3 листопада 2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/974_405.

18. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Тихонов проти України» від 10 грудня 2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/974_405.

Додаткові:

1. Забезпечення прав людини в діяльності правоохоронних органів: за міжнародними стандартами [Текст]: Навч.-довідк. посібн. / Т.О. Проценко, А.О. Мартиненко, О.І. Логвиненко, Ю.Л. Белоусов, О.М. Демянко, Т.І. Шапочка. – К. : ДНДІ МВС України, 2009. – 52 с.

2. Права людини у діяльності міліції: Навчальний посібник / Кол. авт., за заг. ред. Акад. АПрН України, д-ра юрид. наук, проф. О.О. Погребного та співголови Харківської правозахисної групи канд. техн. наук Є.Ю. Захарова. – Харків: Вид-во Харк. нац. ун-ту внутр. справ, 2006. – 216 с.

3. Адвокация: права ребенка. Методическое пособие / Общая редакция, составление: Пишкова О.В., Радевич А.Ф. – М.: Права человека, 2007. – 112 с.

4. Аннеке Оссе Принципы деятельности полиции. Методическое пособие по правам человека. / Перевод на русский язык Н. Ишевской, М. Кузнецовой, О. Шарп. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://amnesty.org.ru/keepme/understanding_policing_ru.pdf.

5. Насильство в сім'ї та діяльність органів внутрішніх справ щодо його подолання: навчально-методичний посібник для курсантів вищих навчальних закладів МВС України /Укладачі: Запорожцев А.В., Лабунь А.В., Заброда Д.Г., Басиста І.В., Дроздова І.В., Брижик В.О., Мусієнко О.М. – Київ, 2012. – 246с.

6. Понимаем права человека. Руководство по образованию в области прав человека. Русская версия данного Руководства была издана ОБСЕ/БДИПЧ при финансовой поддержке правительства Австрии, 2005. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.etc-graz.at/typo3/fileadmin/user_upload/ETC-Hauptseite/manual/versionen/russian/01_Introduction.pdf.

7. Руководство по применению ст. 5 Конвенции. Право на свободу и личную неприкосновенность. Совет Европы/Европейский Суд по правам человека, 2014. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.echr.coe.int (Case-Law - Case-Law Analysis - Case-Law Guides).

8. Frédéric Edel. Case law of the European Court of Human Rights relating to discrimination on grounds of sexual orientation or gender identity. Research Fellow, National School of Administration. Teaching Fellow in public law, University of Strasbourg, 2015.

9. Ахтирська Н.М., Касько В.В., Маланчук Б.А., Мелікян А., Пошва Б.М., Фулей Т.І., Шукліна Н.Г. Застосування в Україні європейських стандартів протидії жорстокому поводженню і безкарності: науково-

практичний посібник для суддів / За заг. ред. проф. Малярєнка В.Т. — К.: «К.І.С», 2011. — 320 с.

10. Бущенко А.П. Проти катувань. Стаття 3 Конвенції про захист прав людини та основних свобод. Систематизований дайджест рішень Європейського суду з прав людини. / Харківська правозахисна група; Худож.-оформлювач Б.Є. Захаров. — Харків: Фоліо, 2005. — 288 с.

11. Введение в права человека / Ред. кол. Кнут В. Бергем, Гуннар М. Карлсен, Беата Слюдар. — Осло: Норвежский Хельсинский Комитет по права человека, 2003.

12. Головатий С.П. Верховенство права. У 3-х книгах. Київ: «Фенікс», 2006. 1730 с.

13. Головатий С.П. Про людські права: курс лекцій. Київ: Дух і Літера, 2016, 760 с.

14. Ковальски М. Уважение личной и семейной жизни, жилища и корреспонденции на основании ст. 8 европейской конвенции прав человека — основные проблемы. — Варшава: Хельсинкский Фонд по Правам Человека, 2007. — 68 с.

15. Мельник Р.С. Право на свободу мирных зібрань: теорія і практика. — К., 2015. — 168 с.

16. Права людини й оновлення Конституції України: Колективна монографія / Праці лабораторії дослідження теоретичних проблем прав людини юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка. — Львів: Малий видавничий центр юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка, 2011. — Вип. 5. — 184 с.

17. Проблематика етнічного профайлінгу в діяльності поліції: аналіз сучасної західної літератури. Науково-практичне видання / За заг. ред. Дж. Перліна, упор. О.А.Мартиненко та Ю.Л.Белоусов. — Львів: Астролябія, 2010. — 632 с.

18. Стаття 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: стандарти застосування при здійсненні правосуддя / Автори: Н. Ахтпрська, В. Філатов, Т. Фулей, Х. Хембах. — К.: Істина, 2011. — 200 с.

19. Фулей Т.І. Свобода мирних зібрань: науково-методичний посібник для суддів / Т. І. Фулей. — Київ : Фенікс, 2014. — 112 с.

20. Права людини : Концепції, підходи, реалізація : Пер. з англ. / Під ред. Б. Зізік; гол. ред. серії і автор передм. Дж. Перлін; наук. ред. В. Дубровський. — К. : вид-во «Ай Бі», 2003. — 263 с.

Інформаційні ресурси:

1. Lex: правовий портал: http://ukr-pravo.at.ua/index/porivnjalne_pravoznavstvo_novij_pidruchnik_z_porivnjalnogo_pravoznavstva/0-4320

2. Бібліотека Інституту Поглиблених Правничих Студій: <http://ials.sas.ac.uk/library/library.asp>

3. Підручники онлайн: <http://textbooks.net.ua/content/section/29/35/>

4. Портал «Право Украины»: <http://pravo-ukraine.org.ua/resyrsi/biblioteka/sravnitelnoe-pravovedenie/6869-porivnyalne-pravoznavstvo-pidruchnik-sajidov-a-x>

5. Юридична бібліотека Школи права Йелльського університету: <http://library.law.yale.edu/>

6. Юридичний портал: навчальна і довідкова література: <http://yport.inf.ua/sravnitelnoe-pravovedenie-osnovnyie-pravovyie.html>.